

حقوق فضای مجازی

دکتر مصطفی السان

عضو هیأت علمی دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی

چاپ بیستم

پژوهشکده حقوق

تهران - ۱۴۰۱

فهرست مطالب

مقدمه

فصل اول: کلیات

مبحث اول: مفهوم فضای مجازی

مبحث دوم: مفهوم رایانه و برنامه رایانه‌ای

گفتار اول: مفهوم و پیشینه رایانه

گفتار دوم: برنامه رایانه‌ای

گفتار سوم: بدافزار

مبحث سوم: اینترنت و پیشینه آن

مبحث چهارم: مفهوم حقوق فضای مجازی و اصالت آن

مبحث پنجم: جایگاه حقوق فضای مجازی در علم حقوق

فصل دوم: تعهدات در فضای مجازی

مبحث اول: قراردادهای مرتبط با رایانه

گفتار اول: قرارداد نرم‌افزار

بند اول: انواع قراردادهای مرتبط با نرم‌افزار

بند دوم: ماهیت نرم‌افزار

بند سوم: مالکیت فکری در قرارداد نرم‌افزار

گفتار دوم: نقش پیشگیرانه قراردادهای مرتبط با فضای مجازی

بند اول: نقش قرارداد در پیشگیری یا محدود کردن مهندسی معکوس

بند دوم: نقش قرارداد در حمایت از اسرار تجاری الکترونیکی

مبحث دوم: مسؤولیت مدنی مرتبط با فضای مجازی

گفتار اول: اعمال قواعد عمومی مسؤولیت مدنی در فضای مجازی

گفتار دوم: اسرار تجاری الکترونیکی و مسؤولیت مدنی

بند اول: دارا شدن ناعادلانه و اسرار تجاری

بند دوم: اسرار تجاری و شبه عقد

فصل سوم: حقوق مالکیت فکری در فضای مجازی

مبحث اول: حق بر اثر (کپی‌رایت) در فضای مجازی

گفتار اول: چالش‌های ارتباطات الکترونیکی برای حق بر اثر

گفتار دوم: حمایت قانونی از مالکیت‌های فکری الکترونیکی

گفتار سوم: مالکیت فکری نسبت به پایگاه داده

مبحث دوم: نام دامنه

گفتار اول: مرتبه‌بندی نام دامنه

گفتار دوم: کارکرد نام دامنه

گفتار سوم: ماهیت حقوقی نام دامنه

گفتار چهارم: نام دامنه در حقوق ایران

گفتار پنجم: حل و فصل اختلافات مربوط به نام دامنه

بند اول: مهلت اقامه دعوا

بند دوم: مفاد ادعا و اثبات

بند سوم: شرایط تعارض نام دامنه با علامت تجاری

گفتار ششم: مسؤولیت مدنی برای نام دامنه غیرقانونی

مبحث سوم: اسرار تجاری در فضای مجازی

گفتار اول: مفهوم و شرایط حمایت از اسرار تجاری

گفتار دوم: معیارهای حمایت از اسرار تجاری

بند اول: معیار شخصی

بند دوم: معیار عینی

بند سوم: تمایز میان دو معیار

گفتار سوم: اسرار تجاری الکترونیکی و حقوق کیفری

بند اول: جرم‌انگاری نقض حقوق اسرار تجاری

بند دوم: جرایم علیه مالکیت فکری و جرایم علیه اسرار تجاری

بند سوم: جرایم علیه اسرار تجاری و جرایم علیه مالکیت

بند چهارم: حمایت کیفری از اسرار تجاری در ق.ت.ا

گفتار چهارم: دفاعیات متهم در جرایم علیه اسرار تجاری

بند اول: تحصیل مستقل محتوای اسرار

بند دوم: معافیت از طریق اثبات مهندسی معکوس

بند سوم: فقدان وصف «راز بودن»

مبحث چهارم: نرم‌افزارهای رایانه‌ای

گفتار اول: حقوق پدیدآورنده نرم‌افزار

گفتار دوم: نقض حق نسبت به نرم‌افزار

مبحث پنجم: علامت تجاری و پوشش تجاری

گفتار اول: علامت تجاری در فضای مجازی

بند اول: چالش‌های استفاده از علامت تجاری در اینترنت

بند دوم: نقض حق بر علامت تجاری در اینترنت

گفتار دوم: پوشش تجاری

بند اول: مفهوم و محدوده پوشش تجاری

بند دوم: پوشش تجاری در فضای مجازی

مبحث ششم: اختراع

گفتار اول: نوع و قالب اختراع در فضای مجازی

گفتار دوم: مصادیق اختراع در فضای مجازی

مبحث هفتم: مهندسی معکوس

گفتار اول: جایگاه مهندسی معکوس در نظام مالکیت فکری

بند اول: مهندسی معکوس و اسرار تجاری

بند دوم: مهندسی معکوس و قواعد رقابت

بند سوم: حق اختراع و مهندسی معکوس

گفتار دوم: مدارهای یکپارچه و مهندسی معکوس

گفتار سوم: جنبه‌های اقتصادی مهندسی معکوس

بند اول: تاثیر مهندسی معکوس در یکدستی نرم‌افزاری

بند دوم: تحلیل بر مبنای هزینه - فایده

فصل چهارم: امضا، گواهی و دلیل الکترونیکی

مبحث اول: امضای الکترونیکی

گفتار اول: مفهوم و آثار حقوقی امضا

گفتار دوم: مفهوم امضای الکترونیکی

گفتار سوم: امضای الکترونیکی مطمئن

گفتار چهارم: مطالعه تطبیقی ارزش اثباتی امضای الکترونیکی

گفتار پنجم: جنبه‌های فنی امضای الکترونیکی

مبحث دوم: ثبت و گواهی الکترونیکی

گفتار اول: مفهوم ثبت و گواهی الکترونیکی

گفتار دوم: محدودیت‌ها و چالش‌های ثبت و گواهی الکترونیکی

گفتار سوم: فرایند قانونی ثبت و گواهی الکترونیکی

بند اول: الکترونیکی کردن فرایند ثبت کاغذی

بند دوم: ثبت الکترونیکی مدارک الکترونیکی

مبحث سوم: ادله الکترونیکی اثبات دعوا

گفتار اول: مفهوم و ویژگی‌های دلیلی الکترونیکی

گفتار دوم: انواع ادله الکترونیکی

گفتار سوم: ارزش اثباتی ادله الکترونیکی

بند اول: اعمال قواعد عمومی اثبات در مورد ادله الکترونیکی

بند دوم: اصالت ادله الکترونیکی

بند سوم: اصالت ادله الکترونیکی در حقوق ایران

بند چهارم: ارزش اثباتی سند الکترونیکی

بند پنجم: ارزش اثباتی ادله الکترونیکی غیرمتنی

فصل پنجم: جرایم فضای مجازی

مبحث اول: مفهوم جرایم فضای مجازی و فواید جرم‌انگاری آنها

گفتار اول: مفهوم جرایم مرتبط با فضای مجازی

گفتار دوم: فواید جرم‌انگاری سوء استفاده از داده‌های رایانه‌ای

بند اول: غیراخلاقی بودن تخلفات مرتبط با رایانه

بند دوم: مقایسه خسارت داده با خسارت اموال فیزیکی

بند سوم: تشویق نوآوری

بند چهارم: کافی نبودن قواعد مسؤلیت مدنی

بند پنجم: هزینه دعوی حقوقی

مبحث دوم: شمار جرایم مرتبط با فضای مجازی

گفتار اول: سرقت در فضای مجازی

بند اول: مفهوم مال در سرقت در فضای مجازی

بند دوم: ربودن

بند سوم: تصاحب

بند چهارم: قصد محروم کردن دایمی مالک

گفتار دوم: پولشویی

گفتار سوم: تأمین مالی فعالیت‌های تروریستی

گفتار چهارم: دسترسی غیرمجاز

گفتار پنجم: جعل رایانه‌ای

گفتار ششم: رمزگیری

گفتار هفتم: سرقت هویت

گفتار هشتم: کلاهبرداری

گفتار نهم: تخریب و اخلال در داده‌ها یا سامانه‌های الکترونیکی

گفتار دهم: افشای داده‌ها و تعرض به حریم خصوصی

گفتار یازدهم: هرزه‌نگاری در فضای مجازی

گفتار دوازدهم: نقض حقوق کودک در فضای مجازی

فصل ششم: آیین کشف و دادرسی جرایم مجازی

مبحث اول: آیین کشف جرایم فضای مجازی

گفتار اول: ابزارهای حمله، دفاع و پیشگیری در جرایم مجازی

بند اول: ابزارهای حمله در فضای مجازی

بند دوم: ابزارهای اجتماعی بزهکاران مجازی

بند سوم: ابزارهای مدافعین در جرایم مجازی

گفتار دوم: تشریفات کشف جرایم مجازی

بند اول: اصول اولیه حاکم بر تحقیقات مجازی

بند دوم: جمع‌آوری و حفظ ادله

بند سوم: اداره صحنه جرم

بند چهارم: تهیه صورت‌جلسه ثبت جزئیات در صحنه جرم

بند پنجم: روند کشف جرایم در داده‌های در حال مبادله

مبحث دوم: آیین دادرسی جرایم فضای مجازی

گفتار اول: تشخیص دادگاه داخلی صالح در جرایم مجازی

گفتار دوم: گسترش صلاحیت کیفری

گفتار سوم: ارایه و ابراز داده‌ها

مبحث سوم: کشف، پیگرد و پیشگیری از جرایم مجازی در سطح بین‌المللی

بند اول: سازمان همکاری اقتصادی و توسعه

بند دوم: سازمان ملل متحد

بند سوم: شورای اروپا

بند چهارم: گروه هشت

بند پنجم: پلیس بین‌الملل و راه آینده

نمایه

کتاب‌نامه

Cyberspace Law

by:

Mostafa Elsan (Ph.D.)

Member of Faculty of Law
Shahid Beheshti University

S.D.I.L.
The SD Institute of Law
Research & Study
Tehran-2022